

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาทิศทางการพัฒนาการบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2549-2558) ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยใช้เทคนิค EDFR” ผู้ศึกษาได้เลือกใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Futures research) มาใช้ในการศึกษาเนื่องจาก

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ต้องการศึกษาแนวโน้มในอนาคต (Future Research) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการทำนายแนวโน้มในอนาคตเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยใช้เทคนิค EDFR ถือว่าเป็นเทคนิคที่มีความเหมาะสม เพราะเทคนิคนี้ได้มีการนำเอาจุดเด่นของเทคนิค EDFR (Ethnographic Futures research) กับเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi) มาผสมผสานกัน กล่าวคือ ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์อย่างเต็มที่ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสร้างเป็นแบบสอบถามในรูปแบบของเดลฟาย (Delphi) ในการเก็บข้อมูลในรอบที่สองและสามเพื่อเป็นการยืนยันคำตอบของผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง ซึ่งการประยุกต์นำข้อดีของทั้ง 2 เทคนิคมารวมกันทำให้เทคนิคนี้มีความยืดหยุ่นสูงในการศึกษาและสามารถตอบสนองหัวข้อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นอย่างดี

2. การศึกษาเรื่อง “การศึกษาทิศทางการพัฒนาการบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2549-2558) ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยใช้เทคนิค EDFR” นี้สามารถที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโดยใช้การวิจัยอนาคต มาใช้ประโยชน์ในการวางกรอบแนวคิดทิศทางการพัฒนาการบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการในด้านนโยบาย การบริหาร การปฏิบัติ อันทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปของบริบททางสังคมในอนาคต

3. เนื่องจากการศึกษาวิจัยทางด้านงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ยังมีผู้นำเทคนิค EDFR มาใช้ในการศึกษาวิจัยในจำนวนน้อย ฉะนั้นผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาถึงการนำเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR ไปใช้ทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพด้านการสัมภาษณ์แบบ EDFR อันทำให้การสัมภาษณ์นั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะสามารถนำมาใช้ในการศึกษาทางสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเกี่ยวกับด้านทิศทางการพัฒนาการบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการอนาคต

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาทิศทางการพัฒนาการบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2549-2558) ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยใช้เทคนิค EDFR ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) โดยรวบรวมจากบทความทางวิชาการ นิตยสาร วิทยานิพนธ์ เว็บไซต์ (website) รวมถึงหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาจากภาคสนาม (Field Study) โดยในรอบแรกใช้แนวทางการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) ที่ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาศักยภาพศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2549-2558) กับผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับผู้พิการไม่น้อยกว่า 10 ปี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ในการเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานหรือมีประสบการณ์ เกี่ยวกับคนพิการ ไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คนนั้น โทมัส ที แมคมิลแลน (Thomas T. Macmillan) ได้ศึกษาวิจัยและแสดงความคิดเห็นว่า จำนวนตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป จะเป็นปริมาณกลุ่มตัวอย่าง/ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ผลความคลาดเคลื่อน (Error) น้อยมากที่สุด หรือค่าความคลาดเคลื่อน ≤ 0.02 แต่ถ้าหากมีความแตกต่างกันมากหรือมีลักษณะอเนกพันธ์ (Heterogeneous group) จะต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามากขึ้น (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539, น. 62-63 อ้างถึงใน บาทหลวงวิวัฒน์ แพร่ศิริ, 2543, น. 104)

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้กำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งสิ้น 17 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนผู้เชี่ยวชาญครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ และได้พิจารณาคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มบุคคล จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย จำนวน 7 ท่าน
2. กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 6 ท่าน
3. กลุ่มนักปฏิบัติ จำนวน 4 ท่าน

ทั้งนี้เพื่อให้มีการตรวจสอบความแม่นยำภายในในการศึกษามากยิ่งขึ้นได้มีเกณฑ์
ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

1. เป็นผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานหรือมีประสบการณ์ด้านคนพิการ ไม่น้อยกว่า 10 ปี
2. เป็นบุคคลที่ยังคงทำงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ
3. เป็นบุคคลที่เต็มใจให้ความร่วมมือในการวิจัย

วิธีการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ศึกษาได้ทำการขอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการ จากเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในส่วนสนับสนุนสถานสงเคราะห์ ซึ่งทำงานในด้านการประสานงานโดยเฉพาะเกี่ยวกับการบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการ และได้ผ่านการดำเนินงานในด้านประสานงานเกี่ยวกับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับคนพิการมาค่อนข้างมาก จำนวน 3 คน จากนั้นใช้ เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้ผู้เชี่ยวชาญครบ 17 คน ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งอาศัยประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ในการกลั่นกรองผู้เชี่ยวชาญเป็นหลัก ทั้งนี้หากใช้เทคนิค Snowball Sampling ถึงแม้ทำให้ได้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญรวดเร็วอย่างแท้จริง แต่ข้อจำกัดก็พบว่า สัดส่วนการได้มาของจำนวนผู้เชี่ยวชาญมักกระจุกตัวในระดับใดระดับหนึ่งมากเกินไป กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจึงไม่กระจายตัวเท่าที่ควร (ปริญญช โชคธนวนิชย์, 2548, น. 112-113)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure) เกี่ยวกับประเด็นทิศทางการพัฒนาศักยภาพศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2549-2558) และแบบสอบถามในรูปของเดลฟาย (Delphi) กับผู้เชี่ยวชาญ โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลรอบที่หนึ่ง

ในการสัมภาษณ์รอบนี้ได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure) โดยใช้แนวคำถามปลายเปิดกับผู้เชี่ยวชาญ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญมีอิสระในการตอบอย่างเต็มที่ผู้ศึกษาได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้ศึกษาสนใจ ยึดการสัมภาษณ์ตามรูปแบบของ EFR โดยจะเริ่มจาก Optimistic Realistic Scenario (O-R), Pessimistic Realistic Scenario (P-R) และ Most probable Scenario (M-P) เพื่อถามทัศนะเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาศักยภาพศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2549-2558) ได้แก่ ภาพอนาคตในด้านบวก ภาพอนาคตในด้านลบ และภาพของแนวโน้มที่จะเป็นไปได้มากที่สุดในอนาคตโดยมีแนวทางในการสัมภาษณ์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและภูมิหลังของประชากรที่ทำการศึกษา

- ชื่อ/สกุล
- เพศ
- อายุ
- ตำแหน่งหน้าที่ในการทำงานปัจจุบัน
- ประสบการณ์ในการทำงานด้านผู้พิการ (ระบุจำนวนปี)
- ระดับการศึกษา
- ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเกี่ยวกับผู้พิการ

ส่วนที่ 2 แนวทางในการสัมภาษณ์มีประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการในปัจจุบันและศึกษาทิศทางการพัฒนาบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการในทศวรรษหน้า (ในช่วงปี พ.ศ. 2549-2558) ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มีประเด็นดังนี้

ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) มีประเด็นดังนี้

1. การพัฒนาการจัดบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการ ในปัจจุบันเป็นอย่างไร
 - ด้านการบริการฟื้นฟูอาชีพ
 - ด้านการดูแลประจำวัน
 - ด้านการบริการ
 - ด้านอาคาร / สิ่งอำนวยความสะดวก
 - ด้านสภาพแวดล้อม

- ด้านการประสานเครือข่าย

2. การจัดบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการ ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เป็นอย่างไร
3. คิดว่าอะไรเป็นปัจจัยเสริมหนุนให้การพัฒนาการจัดบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการประสบความสำเร็จ
4. แนวโน้มหรือทิศทางการพัฒนาบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการควรเป็นอย่างไร

2. การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลรอบที่สอง

ในการสร้างเครื่องมือในรอบนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการถอดเทปที่ได้จากการสัมภาษณ์ ปลายเปิดและนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 7 คน มาทำการวิเคราะห์/สังเคราะห์ และจัดหมวดหมู่ใหม่เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามเดลฟาย (Delphi)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เชี่ยวชาญ (คำถามปลายเปิด) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 สถานการณ์การพัฒนาบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการในปัจจุบัน จำนวน 37 ข้อ

สำหรับรูปแบบคำถามที่ใช้ในส่วนนี้ ได้กำหนดระดับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบันเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความเป็นจริงเห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความเป็นจริงเห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง ระดับความเป็นจริงเห็นด้วยเป็นกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความเป็นจริงเห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความเป็นจริงเห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ทิศทางการพัฒนาการบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2549-2558) จำนวน 72 ข้อ

รูปแบบคำถามจะเป็นคำถามเกี่ยวกับโอกาสที่แต่ละข้อคำถามจะเกิดขึ้นหรือเป็นจริงในอนาคต 5 ระดับ โดยมีการให้ความเห็นแทนค่าตัวเลขมากน้อย ดังนี้

- | | | |
|-----------|-----------------------------|-----------|
| 5 หมายถึง | โอกาสที่จะเกิดขึ้น/เป็นจริง | มากที่สุด |
| 4 หมายถึง | โอกาสที่จะเกิดขึ้น/เป็นจริง | มาก |
| 3 หมายถึง | โอกาสที่จะเกิดขึ้น/เป็นจริง | ปานกลาง |

2	หมายถึง	โอกาสที่จะเกิดขึ้น/เป็นจริง	น้อย
1	หมายถึง	โอกาสที่จะเกิดขึ้น/เป็นจริง	น้อยที่สุด

และคำถามเกี่ยวกับภาพอนาคตในแต่ละข้อว่ามีลักษณะเป็นภาพที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์

3. การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลรอบที่สาม

ในการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลในรอบที่สามนี้ ได้ใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมาจากแบบสอบถามเดลฟายในรอบที่ผ่านมา ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการปรับแก้แบบสอบถามให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากคำถามส่วนที่ 1 และ 2 เป็นคำถามเพื่อทำความเข้าใจถึงสถานการณ์ปัจจุบัน ส่วนคำถามส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวโน้มในอนาคต ซึ่งผู้ศึกษาต้องการการยืนยันคำตอบของผู้เชี่ยวชาญในการทำนายแนวโน้มในอนาคต โดยผู้ศึกษาได้ตัดข้อคำถามในส่วนที่ 1 และ 2 ออก และคงคำถามในส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาศักยภาพศูนย์ฟื้นฟูอาชีพ คนพิการ สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2549-2558) จำนวน 72 ข้อ มาเป็นแบบสอบถามในรอบที่ 3

โดยในแบบสอบถามรอบนี้ ได้เพิ่มการแสดงตำแหน่งของค่ามัธยฐาน (Median), ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range = IQR) ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละของคำตอบในข้อภาพอนาคตที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ และได้ลงคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนในแต่ละข้อ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตัดสินใจเพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบในการตอบแบบสอบถามรอบที่ผ่านมา รวมทั้งได้ขอให้เพิ่มเติมเหตุผลในกรณีที่คำตอบของผู้เชี่ยวชาญแตกต่างไปจากความคิดเห็นของกลุ่มด้วย

ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้สัญลักษณ์ในการแทนค่าสถิติของคำตอบจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและตำแหน่งของคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

M หมายถึง ตำแหน่งของค่ามัธยฐานคำตอบของผู้เชี่ยวชาญทั้งกลุ่ม

↔ หมายถึง ช่วงของค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range = IQR) ที่ 1 และที่ 3 ของคำตอบ

X หมายถึง ตำแหน่งของคำตอบที่ท่านได้เลือกไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 2

% หมายถึง ค่าร้อยละของประมวลคำตอบเกี่ยวกับภาพอนาคตที่พึงประสงค์และไม่
พึงประสงค์ของผู้เชี่ยวชาญทั้งกลุ่มที่ตอบมาในรอบที่ 2

สำหรับแนวคำถามและแบบสอบถามที่สร้างเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาได้ให้อาจารย์ที่
ปรึกษาได้ตรวจสอบความถูกต้องเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
จริงทุกครั้ง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

สำหรับประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในรอบแรก ผู้ศึกษาได้นำไปให้
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปสัมภาษณ์จริง และแบบสอบถาม
เดลฟายที่ 1 และ 2 ผู้ศึกษาได้สร้างมาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญตามประเด็นคำถามในแบบ
สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในรอบแรก โดยใช้เทคนิคการสรุปสะสม (Cumulative Summarization
Technique) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขในสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญให้
สัมภาษณ์ทุกครั้งตามประเด็นคำถามหรือเมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้ศึกษายังได้ทำ
การตรวจสอบคำตอบของผู้เชี่ยวชาญกับการจัดบันทึกและเทปบันทึกในการสัมภาษณ์ และให้
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเพื่อปรับเปลี่ยนแก้ไขข้อคำถามให้มีความเหมาะสมก่อนการ
เก็บข้อมูลจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ผู้ศึกษาใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ
EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) กับผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานกับคนพิการหรือมี
ประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมด้านการการฟื้นฟูอาชีพคนพิการ ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวนทั้งสิ้น 17
คน แต่เนื่องจากการวิจัยโดยใช้เทคนิค EDFR ต้องใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาจึง
วางแผนขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

ขั้นการเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ศึกษาได้ทำการติดต่อนัดหมายวันเวลากับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทุกครั้งก่อนการสัมภาษณ์
โดยในขั้นตอนนี้ผู้ศึกษาโทรศัพท์ถึงผู้เชี่ยวชาญและทำการแนะนำตัวเอง โดยบอกหัวข้อและขอ
ความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในการขอเข้าสัมภาษณ์ และบอกวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย ระเบียบ

วิธีวิจัย จำนวนครั้งในการเก็บข้อมูล และระยะเวลาที่จะใช้สัมภาษณ์ รวมถึงได้ทำการอธิบายอย่างละเอียดแก่ผู้เชี่ยวชาญว่าการสัมภาษณ์หรือการตอบแบบสอบถามแต่ละรอบมีจุดมุ่งหมายและประโยชน์อย่างไรบ้าง ยกตัวอย่างเช่น การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในรอบแรกมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไปสร้างแบบสอบถามเดลฟาย หรือแบบสอบถามเดลฟายในรอบที่ 2 (รอบสุดท้าย) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบจากแบบสอบถามเดลฟายในรอบที่ 1 ก่อนที่ผู้ศึกษาจะนำไปทำการวิเคราะห์และอภิปรายผลเป็นต้น โดยในการสัมภาษณ์เพื่อทำการเก็บข้อมูลในรอบแรกผู้ศึกษาได้นัดสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่านเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาพัฒนาเป็นแบบสอบถามเดลฟายต่อไป

ขั้นการเก็บข้อมูลรอบที่ 1

หลังจากโทรศัพท์นัดวัน เวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาจึงได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญตามประเด็นที่ตั้งไว้ โดยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างตามแนวคำถามแบบปลายเปิดที่ได้สร้างไว้ล่วงหน้า โดยยึดตามรูปแบบของ EFR โดยจะเริ่มจาก Optimistic Realistic Scenario (O-R), Pessimistic Realistic Scenario (P-R) และ Most probable Scenario (M-P) คือ การให้ผู้เชี่ยวชาญคิดในภาพบวกและภาพลบเกี่ยวกับการจัดบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ต่อไปจึงเป็นการคิดในภาพที่เป็นไปได้เกี่ยวกับจัดบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมากที่สุด อย่างไรก็ตามในขั้นตอนนี้จะไม่มีกำหนดตายตัวว่าผู้เชี่ยวชาญจะต้องพูดเกี่ยวกับภาพบวกหรือภาพลบก่อน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เชี่ยวชาญในการที่จะเลือกประเด็นในการให้สัมภาษณ์

สำหรับข้อจำกัด/อุปสรรคในการเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาพบว่าผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีภารกิจมาก จึงทำให้ติดต่อด่วนว้างเพื่อจะสัมภาษณ์ได้ยาก รวมถึงการมีระยะเวลาในการให้สัมภาษณ์น้อย ผู้ศึกษาจึงต้องพยายามบริหารเวลาในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้คำตอบครบประเด็นมากที่สุด แต่ในการสัมภาษณ์บางครั้งพบว่า การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญครั้งเดียวไม่พอต่อประเด็นที่ตั้งไว้ ประกอบกับผู้เชี่ยวชาญมีธุระเร่งด่วนไม่สามารถให้สัมภาษณ์ต่อไปได้ ผู้ศึกษาจำเป็นต้องยุติการสัมภาษณ์และขอนัดหมายเวลาในการสัมภาษณ์ใหม่อีกครั้ง หลังจากนั้นประมาณ 1 สัปดาห์

ขั้นการเก็บข้อมูลรอบที่ 2

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 2 ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามในรูปแบบเดลฟาย (Delphi) ที่สร้างมาจากการวิเคราะห์/สังเคราะห์ และรวบรวมจัดหมวดหมู่จากการสัมภาษณ์

ผู้เชี่ยวชาญในรอบแรก โดยการเก็บข้อมูลในรอบนี้ผู้ศึกษาได้ทำจดหมายขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญจากทางมหาวิทยาลัย จากนั้นจึงโทรนัดหมายกับผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 17 ท่าน โดยผู้ศึกษาได้เข้าไปพบกับผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง และได้ทำการแนะนำตนเอง บอกหัวข้อเรื่องที่ศึกษาได้เข้าไปพบกับผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง และได้ทำการแนะนำตนเอง บอกหัวข้อเรื่องที่ศึกษาจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ รวมถึงขั้นตอนการเก็บข้อมูลแก่ผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับผู้ศึกษา จากนั้นจึงนำแบบสอบถามในรูปแบบเดลฟายรอบที่ 1 ให้แก่ผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นประมาณ 1-2 สัปดาห์ผู้ศึกษาจึงขอเก็บคืนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

ขั้นตอนการเก็บข้อมูลรอบที่ 3

การเก็บข้อมูลรอบที่ 3 ผู้ศึกษาได้นำคำตอบที่ได้จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามเดลฟายในรอบที่สอง จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 17 คน มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range = IQR) โดยคงรูปแบบคำถามเดิมและแสดงระดับคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้ตอบไว้ใน การเก็บข้อมูลแบบสอบถามรอบที่สองไว้เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาว่าจะยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบในรอบสุดท้ายนี้หรือไม่

สำหรับการเก็บข้อมูลในรอบสุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีส่งแบบสอบถามพร้อมกับจดหมายขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทางไปรษณีย์แบบด่วน (EMS) โดยเว้นระยะเวลาประมาณ 1 สัปดาห์นับจากวันที่ส่ง จึงขอรับแบบสอบถามคืน โดยผู้ศึกษาพบว่าการเก็บข้อมูลในรอบที่ 1 และ 2 จะมีความรวดเร็วกว่า เนื่องจากผู้ศึกษาเป็นผู้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเอง แต่ในการเก็บข้อมูลรอบสุดท้ายทางไปรษณีย์ พบว่าเกิดความล่าช้าในการรับแบบสอบถามเป็นอย่างมาก แม้ว่าผู้ศึกษาจะโทรศัพท์ติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญแต่ก็มีแบบสอบถามบางฉบับกลับมามีล่าช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ตามแบบผู้พัฒนาเทคนิคคือ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน

การวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 1

ผู้ศึกษาได้ทำการถอดเทปจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 7 คน นำข้อความจากการถอดเทปมาเทียบเคียงกับรายละเอียดที่บันทึกไว้ในสมุดบันทึกขณะทำการสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์/สังเคราะห์เนื้อหา และนำไปรวบรวมจัดหมวดหมู่ใหม่ตามกรอบเค้าโครงที่กำหนดไว้เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามแบบเดลฟาย (Delphi) สำหรับการเก็บข้อมูลในรอบที่ 2 ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 2

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในรอบนี้เป็นการดำเนินการประมวลผลข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรม SPSS for Windows ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 2 สถานการณ์การพัฒนาศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการในปัจจุบัน โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 3 ทิศทางการพัฒนาศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2549-2558) โดยการหาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range = IQR) ที่ 1 และ 3 ของโอกาสที่จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริง และการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละของภาพอนาคตที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 3

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะในส่วนที่ 3 คือ ทิศทางการพัฒนาศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2549-2558) โดยการหาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range = IQR) ของโอกาสที่จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริง การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละของภาพอนาคตที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์

การแปลผล

ในการแปลผลแบบสอบถามเดลฟาย (Delphi) ผู้ศึกษาได้ทำการแปลความหมายในแต่ละส่วน ได้แก่ การแปลความหมายของค่าคะแนนมัธยฐาน (Median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ค่าฐานนิยม (Mode) ค่ามัธยฐาน (Median) การพิจารณาเกณฑ์ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ และการพิจารณาทิศทางของแนวโน้มในอนาคต ตามลำดับดังนี้

การแปลความหมายของคะแนนมัธยฐาน (Median)

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50-5.00 หมายถึง โอกาสที่จะเกิดขึ้น/เป็นจริงมากที่สุด

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50-4.49 หมายถึง โอกาสที่จะเกิดขึ้น/เป็นจริงมาก

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายถึง โอกาสที่จะเกิดขึ้น/เป็นจริงปานกลาง

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายถึง โอกาสที่จะเกิดขึ้น/เป็นจริงน้อย

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายถึง โอกาสที่จะเกิดขึ้น/เป็นจริงน้อยที่สุด

สำหรับเกณฑ์ความเป็นไปได้หรือโอกาสที่จะเกิดขึ้น ผู้ศึกษาได้พิจารณาเกณฑ์ในระดับปานกลาง มาก และมากที่สุด คือ ค่าคะแนนมัธยฐานตั้งแต่ 2.50-5.00 ในการแปลผลเพื่อนำเสนอข้อมูล

การแปลความหมายของค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquatile Range = IQR)

กรณีที่ข้อความใดได้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) มีค่าตั้งแต่ 1.0 ลงมา แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน ในทางตรงกันข้ามหากถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) ของข้อความใดมีค่ามากกว่า 1.0 ขึ้นไปแสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

การแปลความหมายของค่าฐานนิยม (Mode) กับค่ามัธยฐาน (Median)

ถ้าค่าความแตกต่างระหว่างค่าฐานนิยม (Mode) กับค่ามัธยฐาน (Median) มีค่าไม่เกิน 1.0 จะถือว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นมีความสอดคล้องกัน

การพิจารณาเกณฑ์ความสอดคล้อง

ข้อความใดที่มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) ไม่เกิน 1.0 และค่าความแตกต่างระหว่างฐานนิยม (Mode) กับมัธยฐาน (Median) ไม่เกิน 1.0 ถือว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้อง ในกรณีที่ข้อความใดมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) ไม่เกิน 1.0 แต่มีค่าความแตกต่างระหว่างฐานนิยม (Mode) กับมัธยฐาน (Median) เกิน 1.0 หรือกลับกันจะถือว่าข้อความนั้นไม่มีความสอดคล้อง

การพิจารณาทิศทางของแนวโน้มภาพอนาคต

การพิจารณาทิศทางของแนวโน้มที่พึงประสงค์ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องมีความแตกต่างกันระหว่างจำนวนความถี่ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป (หรือประมาณร้อยละ 25) จาก 17 คน ซึ่งเป็นจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถามรอบสุดท้าย ดังนั้นถ้ามีผู้เชี่ยวชาญตอบด้านใดด้านหนึ่งมากกว่าอีกด้านหนึ่งถึง 4 คน หรือมากกว่า ถือว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นโน้มเอียงไปในทิศทางนั้น แต่ถ้าหากมีความแตกต่างกันไม่ถึง 4 คนถือว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นกำกวม